

Un país de burgesia estupefacta

Una perspectiva sobre les classes dirigents catalanes les presenta sacsejades pel procés, i basculant entre l'aliança fèrria amb l'Estat i la tercera via com a mal menor



Foto de família d'una de les reunions del «lobby» Pont Aeri | Europa Press

"Ara, Anton, el més urgent és esperar". La frase la va pronunciar el president espanyol Mariano Rajoy a la Moncloa davant d'un grup de representants d'allò que anomenem la societat civil catalana. Era abans de l'1-O i un d'ells, el president del Cercle d'Economia, Anton Costas (<https://www.naciodigital.cat/noticia/141143/anton-costas-eleccions-no-suposen-cap-derrota-ni-humiliacio>), li demanava de ser més proactiu per superar el conflicte que s'acostava. Però Rajoy no es va ni immutar.

L'escena potser diu alguna cosa de la difícil situació que ha viscut els darrers anys el patriciat català, incapaç de condicionar els esdeveniments. A ells també se'ls han vist les febleses aquests anys.

[noticia]187241[/noticia]

El setembre del 2019, quan a **NacióDigital** vam engegar la sèrie (<https://www.naciodigital.cat/grans/temes/1294/50/noms>) #Els50 noms, ens vam preguntar on era la burgesia catalana (<https://www.naciodigital.cat/noticia/187241/es-burgesia-catalana?rlc=sf>). Què en restava d'aquella elit que havia impulsat alguns dels capítols brillants de la història catalana acompanyant o sufragant grans iniciatives culturals, socials i polítiques. Volíem saber també si la tradició dels més carismàtics dels seus integrants, els Andreu Ribera Rovira o Pere Duran Farell, havia deixat hereus.

Després de passar revista al mig centenar de cognoms il·lustres, queda clar que la burgesia catalana existeix, és clar que sí, però ha quedat en evidència per la gran sacsejada que ha suposat el procés sobiranista. Malgrat que hi havia prou símptomes de malestar en la societat catalana, des dels centres econòmics no es va percebre prou la magnitud del trencament emocional entre Catalunya i l'Estat. Quan aquest distanciament es va convertir en conflicte obert, la burgesia va quedar estupefacta i a contrapeu.

Abans i després del referèndum de l'1 d'octubre, l'actitud majoritària de les elits econòmiques va ser conservadora i poruga, escenificant un arrencament amb l'Estat sense embuts, que es va acompanyar d'algunes apel·lacions al diàleg que tenien més de retret a la part catalana que de crit d'alerta a l'espanyola. Hi va haver també, com destacarem, actituds diferents i discursos més agosarats. En general, però, va predominar la por al desordre i una nul·la connexió amb el que estava esdevenint al carril central de la societat catalana.

La pèrdua de pes i la manca de lideratge de la burgesia del país s'ha fet palpable en els darrers anys. Fins al punt de convertir en gairebé mític l'acte del març del 2007 a l'IESE que va aplegar prop d'un miler d'empresaris i patricis en favor de la gestió catalana de l'aeroport del Prat. Els tres ponents d'aquell acte, per cert, Pedro Nuño, Andreu Mas-Colell i Germà Bel, van simbolitzar una aliança força transversal, difícil de reproduir.

Rajoy a Freixenet

Davant del procés, el corrent majoritari del patriciat català, tingués o no algun sentiment catalanista, es va alinear amb el poder espanyol. L'hostilitat manifesta va ser expressada per figures molt representatives i en posicions decisives. Va ser el cas de Foment del Treball: l'aleshores president de la patronal, Joaquim Gay de Montellà, que havia coquetejat anteriorment amb un pacte fiscal per a Catalunya, va mobilitzar la casa en contra del sobiranisme i va participar en manifestacions unionistes, mentre l'entitat definia el referèndum com a "cop d'estat".

Però va ser José Luis Bonet (Freixenet), president de la Fira de Barcelona i de la Cambra d'Espanya (<https://www.aguaita.cat/destacat/195490/jose-luis-bonet-caves-freixenet-poder>), el més bel·ligerant. El desembre del 2017, en plena campanya electoral al Parlament, va rebre Mariano Rajoy a les caves i va aplaudir l'aplicació de l'article 155. Bonet va dir moltes coses aquella tardor i després. L'any 2018, va referir-se als "grups violents" dins de l'independentisme i a la possibilitat d'un altre 155.

Entre Rivera i Valls

L'any 2017 va fer que el gruix del patriciat no es reconegués en la Catalunya que tenia al davant. Una sensació que va fer créixer l'angoixa a l'*upper* Diagonal i que va fer que es busquessin alternatives davant la manca de reflexos o la murrieria conservadora de Rajoy. Alguns van veure en el líder de Ciutadans, Albert Rivera, l'home de la situació, malgrat que la seva trajectòria a la política catalana poc tenia a veure amb qualsevol mena d'entesa. Certament, el desconcert devia ser enorme.

Però molts s'hi van apuntar. Un dels més destacats va ser l'empresari caçatalents Luis Conde, que va fer d'introduïdor de l'ambició Rivera en molts cenacles econòmics. A **NacióDigital** vam explicar com va presentar-lo al Pont Aeri, irritant profundament el PP de Rajoy (<https://www.naciodigital.cat/noticia/97123/albert-rivera-provoca-fortes-turbulencias-lobby-pont-aeri>).

A mesura que Rivera anava delatant poca ductilitat i un rictus autoritari, alguns es van girar cap a París, i fins i tot es van gratar la butxaca. L'exprimer ministre Manuel Valls va generar expectació amb el seu aterratge a Barcelona, on va ser acollit amb entusiasme per un sector del món empresarial. Conde, sempre inquiet, va dir que el votaria com a alcalde. D'altres no ho manifestaven en públic, però li comunicaven al polític francès en trobades i sopars per recaptar fons.

[noticia]97123[/noticia]

Com el que es va fer a casa de Marian Puig, i on el caràcter elèctric de Valls va provocar una enganxada amb un altre "fan" que ho deixaria de ser, Emilio Cuatrecasas. I és que Valls no havia vingut només a "salvar" la burgesia, sinó també a esbrincar-la pel que considerava manca

de coratge per plantar cara a l'independentisme. A les municipals del 2019, els resultats esquistats de Valls, que ja busca una via de tornada a la política francesa, van tornar a deixar esmaperduts els seus suports engominats.

La burgesia del dolor: la tercera via

Alguns van compartir la filia amb Valls amb l'intent d'una mediació. Va ser el cas del mateix Emilio Cuatrecasas, l'home que gairebé en temps de descompte, el 25 d'octubre del 2017, va llogar un avió per plantar-se a Vitòria amb un grup reduït d'empresaris i trobar-se amb Íñigo Urkullu. Joaquim Coello, un d'ells, n'ha donat detalls en entrevistes. Va ser, si més no, un intent fet en favor d'un escenari sense vencedors ni vençuts. No va fructificar.

El procés va canviar en part la correlació de forces a la societat catalana i va desplaçar el seu carril central cap al sobiranisme. No va canviar la burgesia, però sí que va fer que un sector d'ella s'adscrivís a la tercera via com a mal menor. La majoria dels "terceristes" ho van ser, com Cuatrecasas, per pragmatisme i com una forma de fer recular l'independentisme. D'altres, des d'una posició més sensible al sobiranisme, però del tot contrària a una declaració unilateral d'independència. Va ser el cas de Ferran Rodés, que va contemplar la tardor del 2017 amb dolor i decepció (<https://www.naciodigital.cat/noticia/212363/rodes-nissaga-pionera-publicitat-catalunya>).

[noticia]189686[/noticia]

A casa dels Rodés, el discurs del rei el 3 d'octubre de 2017 -el dia de la gran vaga general- va ser rebut com una gerra d'aigua freda. Amb talent per copsar els matisos de cada escena, a diferència de molts dels seus companys de classe, el màxim accionista de l'*Ara* va comprendre de seguida el significat de les paraules d'un Felip VI inflexible. Rodés patia i continuaria patint cada vegada que interlocutava amb empresaris de Madrid, on molt pocs se l'escoltaven i menys encara estaven disposats a entendre'l, amb excepcions escasses (com la família Entrecanales, d'Acciona).

A Foment, des de l'arribada de Josep Sánchez Llibre (<https://www.naciodigital.cat/noticia/210893/sanchez-llibre-poder-conserva>) a la presidència, també va canviar el to, passant-se de l'unionisme dur de Gay de Montellà al tercerisme actiu que havia practicat Unió en la seva última fase. L'antiga mà dreta de Duran i Lleida va aconseguir fer seure a la mateixa taula en un sopar els presidents Quim Torra i Pedro Sánchez. I ha estat actiu en la seva diplomàcia personal, arribant a aplegar altres entitats en un acte conjunt en favor de la negociació (<https://www.naciodigital.cat/noticia/189686/foment-pimec-alineen-favor-negociacio-resoldre-conflicte>). Va ser just després de la sentència de l'1-O, quan Foment i Pimec van proclamar que la justícia espanyola no resoldria el conflicte i grans patricis es van espantar per com bullia el carrer fins al punt que alguns van marxar del país aquells dies.

Madrid: aquest és l'enemic

Al trauma que ha suposat el procés per la burgesia s'hi ha afegit ara la crisi pandèmica. Desconcert sobre desconcert, van haver de passar mesos perquè s'escoltessin veus crítiques i propostes des de les corporacions econòmiques. En ple mes d'abril, a una entitat tan ambiciosa com Barcelona Global (amb noms com Pau Guardans Cambó, Maria Reig, Aurora Catà, Marian Puig o Gonzalo Rodés) no se li va ocórrer més que demanar a la ciutadania de posar flors als balcons per Sant Jordi.

[noticia]212647[/noticia]

El Cercle d'Economia ha estat el que ha intentat refer darrerament el discurs que es va intentar en aquell acte de l'IESE del 2007, buscant un cos a cos amb el model Madrid (<https://www.naciodigital.cat/noticia/212647/via-austriacista-cercle-economia-parar-peus-madrid>). És un discurs que agrada el sector més catalanista de les elits, que respon també a la necessitat de deixar de perdre davant l'Espanya central i que pot tenir algun rèdit si se saben trobar aliances. El Cercle de Javier Faus ho està intentant amb el govern valencià de Ximo Puig.

Continuitats històriques

Res del que ha succeït en el món patrici es pot desvincular de la història recent. Cal conèixer el que va suposar el trauma de la Guerra Civil i la llarga petjada del franquisme. Molts itineraris són inexplicables sense l'adscripció de grans fortunes al bàndol vencedor de la guerra i l'accés a les altes instàncies del règim. Els exemples són nombrosos, molt més enllà de Joan Antoni Samaranch.

El lligam franquista és determinant en molts casos, com en el de les germanes Godia, filles de l'alferes provisional més jove d'Espanya, Francisco Godia (<https://www.naciodigital.cat/noticia/209185/germanes-godia-gran-fortuna-catalana-amb-arrels-antic-regim>), membre destacat de l'anomenada Brigada del Amanecer formada per joves falangistes de postguerra amb ganes de fer fortuna. O en el matrimoni entre Artur Suqué i Carmen Mateu, filla de l'industrial Miguel Mateu, alcalde de Barcelona de la primera prosguerra. O en la família Carceller.

En altres casos, l'agraïment envers el dictador, gràcies al qual van recuperar les propietats, els va dur a una actitud cortesana. Com en els Raventós (<https://www.naciodigital.cat/noticia/209911/mar-raventos-ultima-capitana-catalana-codorniu>), que van veure amb satisfacció com el general Franco s'instal·lava al seu castell de Raimat en plena ofensiva de Catalunya. Quan el 1949 el dictador va visitar les caves, va poder comprovar la lleialtat familiar: una sala de la casa s'havia batejat com la Bodega del General Franco.

D'altres, simplement van refugiar-se a la zona nacional durant la Guerra Civil, com el fundador del bufet Cuatrecasas, Emilio Cuatrecasas Buquet, que va obrir despatx en el Bilbao ocupat el 1938. O Fèlix Millet, pare del futur saquejador del Palau (<https://www.naciodigital.cat/noticia/208101/millet-renaixenca-ensorrament-palau>), refugiat en zona franquista abans d'entroncar de nou amb la tradició catalanista de la seva família.

En la majoria de casos, l'adhesió al règim d'abans s'ha transformat en la fidelitat al règim d'ara, encarnada sovint en la institució monàrquica. També aquí, el sector del cava és rei. Codorniu ha mostrat l'adhesió a la monarquia sempre que ha pogut i ostenta el títol de proveïdora de la Casa Reial. El mateix lligam monàrquic ha lluit Freixenet sempre que ha pogut. Dues companyies aquestes, per cert, que la saga fundadora va acabar cedint a capital estranger.

Desarrelament

Una actitud, la d'identificar-se plenament amb les grans institucions de l'Estat, que en molts casos ha estat paral·lela a un clar desarrelament o desvinculació respecte a Catalunya i els sectors més actius de la seva societat. A vegades, desmentint tota una tradició familiar. Un exemple emblemàtic d'això és el dels Güell (<http://www.aguaita.cat/destacat/191564/guell-burgesia-girada-cap-madrid>) Juan Claudio Güell Churruga, hereu de la saga, va protagonitzar després de la guerra un allunyament del llegat de catalanisme conservador i mecenatge, actitud de trencament que ha continuat l'actual cap de família, José Joaquín Güell y Ampuero, exmarit de Cayetana Álvarez de Toledo.

La burgesia, però, té molts rostres i ofereix un ventall en el qual trobem casos d'apostes pel mecenatge i el catalanisme cultural, del col·leccionista Vila Casas (<https://www.naciodigital.cat/noticia/206176/antoni-vila-casas-filantrop-independentista>) a l'aposta de Ferran Rodés pel projecte del diari *Ara* o les iniciatives de la Fundació Carulla o la Fundació Grifols. Més que de "burgesia" caldria parlar de "burguesies". Però entre el patriciat català, als sectors continuadors de la tradició més ambiciosa, la d'un Sardà Dexeus o un Duran Farell, els manca més massa crítica i encara se'ls espera.

[noticiadiari]2/213000[/noticiadiari]

[noticiadiari]2/212688[/noticiadiari]

[noticiadiari]2/212363[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/211621[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/211295[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/210893[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/210554[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/210233[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/209911[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/209540[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/209185[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/208833[/noticiadiari]?????
[noticiadiari]2/208448[/noticiadiari]?????
[noticiadiari]2/208101[/noticiadiari]?????
[noticiadiari]2/207822[/noticiadiari]?????
[noticiadiari]2/207564[/noticiadiari]?????
[noticiadiari]2/207234[/noticiadiari]
?????[noticiadiari]2/206877[/noticiadiari]
?????[noticiadiari]2/206569[/noticiadiari]
?????[noticiadiari]2/206176[/noticiadiari]
???[noticiadiari]2/206046[/noticiadiari]
???[noticiadiari]2/205664[/noticiadiari]
??[noticiadiari]2/205285[/noticiadiari]
?[noticiadiari]2/204734[/noticiadiari]
?[noticiadiari]2/204470[/noticiadiari]
?[noticiadiari]2/204019[/noticiadiari]
?[noticiadiari]2/203630[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/197809[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/197280[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/196829[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/196377[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/195748[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/195490[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/195032[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/194577[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/194143[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/193445[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/193168[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/192748[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/192246[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/191920[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/191564[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/191026[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/190185[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/189821[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/189486[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/188854[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/188327[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/187998[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/187600[/noticiadiari]